YMATEB CYNGOR GWYNEDD I SYLWADAU COMISIYNYDD Y GYMRAEG AR EIN HADRODDIAD BLYNYDDOL 2011/12

Gwybodaeth bellach yn ofynnol

SYLWADAU'R COMISIYNYDD	YMATEB CYNGOR GWYNEDD
CH.2 Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i adolygu a safoni enwau lleoedd yng Ngwynedd cyn diwedd cyfnod y Cynllun: Darparwch ddiweddariad o'r cynnydd a wnaed gyda'r gwaith hyd yma	Bu trafodaethau rhwng Grŵp Tasg o'r Is-Bwyllgor Iaith a Thîm Safoni Enwau Bwrdd yr Iaith Gymraeg ar 05/12/08, a chyflwynwyd adroddiad o'r cyfarfod i'r Is-Bwyllgor llawn ar 27/01/09. Cofnodwyd fel penderfyniad: a) Cymeradwyo cofnodion y Grŵp Tasg a gynhaliwyd ar 5 Ragfyr 2008 b) Edrych ar y fannod yn y ffurfiau a gyflwynwyd a gwahodd y Tîm Safoni Enwau yn ôl am drafodaeth bellach yn y lle cyntaf. Ni osodwyd amserlen ar gyfer y gwaith yma, ac o edrych ymhellach ar y cofnodion 7 enw sydd dan sylw ar gyfer trafodaethau pellach. Yn amlwg, mae'n amserol i ni edrych ar hyn drachefn, ac eisoes cafwyd cais am adroddiad erbyn y Pwyllgor Iaith nesaf ym mis Hydref i gyflwyno "adroddiad i'r cyfarfod nesaf yn gosod y cefndir ac yn nodi ffynonellau'r enwau safonol a'r gofynion o safbwynt enwau strydoedd, tai, ac ati." Fel rhan o'r adroddiad yma, byddwn hefyd yn cyfeirio at enwau lleoedd, ac yn gofyn am arweiniad pellach gan y Pwyllgor Iaith.

SYLWADAU'R COMISIYNYDD	YMATEB CYNGOR GWYNEDD
D.1 Nodwn fod y Cyngor wedi mabwysiadu cynllun gweithredu ar gyfer y Strategaeth Sgiliau Iaith. Oherwydd yr oedi wrth fabwysiadu'r cynllun, mae rhai dyddiadau ar gyfer cyflawni camau gweithredu wedi llithro: Darparwch gopi o'r cynllun gweithredu a nodwch y dyddiadau targed ar gyfer cyflawni'r camau gweithredu	Gweler Atodiad 1
5.A Darparwch y nifer o swyddogion di-Gymraeg sydd wedi eu penodi i swyddi "Cymraeg hanfodol a'r nifer sy'n mynychu'r hyfforddiant	Ar gyfer y cyfnod Ionawr- Rhagfyr 2011 (sef y cyfnod dan sylw yn Adroddiad y Tiwtor Iaith o fewn yr Adroddiad Monitro), penodwyd 2 Swyddog nad oedd yn cyrraedd gofynion ieithyddol eu swyddi (noder nad yw hyn yn golygu o angenrheidrwydd eu bod yn ddi-Gymraeg). Gallwn gadarnhau eu bod wedi cael eu cyfeirio ymlaen i dderbyn hyfforddiant iaith, er bod un bellach wedi gadael cyflogaeth y Cyngor. Noder bod llawer mwy na 2 swyddog wedi'u cyfeirio ar gyfer hyfforddiant o fewn y cyfnod dan sylw, ond dyma'r unig esiamplau a gyfeiriwyd yn sgil methu a chyrraedd y lefel iaith benodol yn dilyn eu hapwyntiad

SYLWADAU'R COMISIYNYDD	YMATEB CYNGOR GWYNEDD
5.B Darparwch nifer y staff sy'n siarad Cymraeg a chyfanswm aelodau staff yr adrannau	Yn anffodus, rydym yn cael trafferthion gydag adrodd yn llawn ar DIG 5. Mae'r ffigyrau a gyflwynwyd i Fwrdd yr Iaith ac eto eleni i'r Comisiynydd wedi bod yn anghyflawn ac yn seiliedig ar yr hyn mae'r Penaethiaid yn adrodd. Yn unol â dymuniad y Comisiynydd, nodir isod, fesul Adran nifer a chanrannau'r staff sy'n gallu siarad Cymraeg. Mae'n rhaid pwysleisio nad yw'r ffigyrau yma o angenrheidrwydd yn gywir, gan eu bod yn cyfuno'r wybodaeth a ddarparwyd gan y Penaethiaid (all fod yn anghyflawn) gyda data cyffredinol am niferoedd staff a ddelir gan yr Adran Adnoddau Dynol. Cyflwynir yr isod felly fel amcangyfrif o'r sefyllfa yn unig: **Addysg:** Cyfanswm-2375 % yn siarad Cymraeg- 100% **Adnoddau Dynol;** Cyfanswm- 91 % yn siarad Cymraeg- 100% **Cyllid:** Cyfanswm-182 % yn siarad Cymraeg- 98.9% **Darparu a Hamdden:** Cyfanswm- 1806 % yn siarad Cymraeg- 87% **Democratiaeth a Chyfreithiol:** Cyfanswm 67 % yn siarad Cymraeg- 98.5% **Economi a Chymuned:** Cyfanswm 283 % yn siarad Cymraeg- 92.9% **Gofal Cwsmer:** Cyfanswm- 189 % yn siarad Cymraeg- 98.9% **Gwasanaethau Cymdeithasol a Tai:** Cyfanswm- 748 % yn siarad Cymraeg 85.2% **Priffyrdd a Bwrdeistrefol:** Cyfanswm- 591 % yn siarad Cymraeg- 99.2% **Rheoleiddio:** Cyfanswm- 210 % yn siarad Cymraeg- 97.6 **Strategol a Gwella:** Cyfanswm- 83 % yn siarad Cymraeg- 100% **Ymgynghoriaieth:** Cyfanswm- 158 % yn siarad Cymraeg- 82.9%

SYLWADAU'R COMISIYNYDD	YMATEB CYNGOR GWYNEDD
6.A Darparwch gopi o'r templed asesiad effaith cydraddoldeb	Amgaeir copi o'r templed (Atodiad 2)
6.A Rhestrwch y polisïau neu gynlluniau y cynhaliwyd asesiad effaith cydraddoldeb arnynt yn ystod y flwyddyn	Rhwng Ebrill 2011 a Mawrth 2012, cyflawnwyd asesiad effaith lawn ar y canlynol: • Cytundeb Cyflawni Cynllun Datblygu Lleol • Polisi Gosod Tai Cyffredin • Dyfodol Cartrefi Preswyl Tan y Marian a Phant yr Eithin • Dyfodol Cartref Preswyl Hafod y Gest • Cynllun Comisiynu Pobl Hyn • Cynllun Comisiynu Anabledd Dysgu • Canllawiau Atal Bwlio (Gwasanaethau Arbenigol Plant) • Ad-Drefnu Ysgol Coed Menai • Newidiadau Ariannol i'r Rhaglen Cefnogi Pobl • Cynllun Datblygu Lleol Gwynedd a Môn • Amserlenni Bws • Trefn Osod Awel y Coleg • Asesiad ar Benderfyniadau Ariannol 2012-13 • Noder mai dyma'r asesiadau lle bu cyd-weithio a'r Swyddog Cydraddoldeb ac Iaith; fe all rhai gwasanaethau fod wedi cynnal asesiadau ar liwt eu hunain. Dylid nodi'n ogystal fod llawer o asesiadau a gychwynnwyd yn ystod y cyfnod dal ar y gweill ac felly heb eu nodi uchod, gan fod angen ystyried materion cydraddoldeb ac iaith wrth gychwyn cynllunio polisi. Ein bwriad at y dyfodol yw cynyddu'r nifer o asesiadau effaith a gynhelir a sicrhau gwell rheolaeth o'r broses wrth i adroddiadau gael eu cyflwyno i'r Cabinet.

Cwestiynau mae'n rhaid eu hateb

SYLWADAU'R COMISIYNYDD	YMATEB CYNGOR GWYNEDD
B.2 Nodwn fod y Cyngor wedi dod i gytundeb gyda'r gwasananeth iechyd i gyd ddarparu rhai gwasananethau arbenigol ar gyfer plant: Eglurwch yr heriau sy'n wynebu'r Cyngor wrth gyd ddarparu'r gwasananethau hyn	Gyda phwyslais cynyddol ar gyd-ddarparu o fewn y sector gyhoeddus, mae Cyngor Gwynedd yn derbyn y gall hyn arwain at heriadau sylweddol o safbwynt cydymffurfio a gofynion ein Cynllun Iaith, yn enwedig gan ein bod yn rhoi'r pwyslais ddim yn gymaint ar ddarpariaeth ddwyieithog, ond yn hytrach ar hyrwyddo'r iaith Gymraeg a'r defnydd ohoni. Mae'r Cynllun Iaith yn cyfarch y peryg yma, ac yn datgan ein hymrwymiad i sicrhau nad yw trefniadau cyd-weithio neu gyd-ddarparu yn arwain at unrhyw ddirywiad o safbwynt ein darpariaeth iaith Gymraeg. Gall y gofynion amrywio o roi'r testun Cymraeg yn gyntaf i sicrhau darpariaeth ddigonol gan gyrff sydd heb gymaint o staff sy'n gallu siarad Cymraeg O safbwynt ein trefniadau gwasanaethau Arbenigol Plant (Derwen) Mae'r Cytundeb yn cynnwys cymal sy'n ymrwymo i ddarparu gwasanaethau dwyieithog yn unol â a dymuniadau'r defnyddiwr gwasanaeth. Ond, gan fod gofynion Cynlluniau Iaith Cyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr yn wahanol i'w gilydd, penderfynwyd byddai angen ddogfen gefndir fyddai'n amlinellu'r gofynion a'r trefniadau'n glir. Bu Swyddogion o'r Cyngor a'r Bwrdd Iechyd yn cyfarfod i drafod a drafftio dogfen "Canllawiau Iaith" (Atodiad 3) sy'n cynnwys arweiniad mwy manwl ac ymarferol. Derbyniwyd y Canllawiau fel dogfen interim gan Fwrdd Rheoli'r prosiect ar 25/07/12. Byddwn yn ail-edrych ar y cynnwys a'r ymrwymiadau wrth i'r ddau gorff baratoi ar gyfer cydymffurfio a'r Safonau Iaith.

SYLWADAU'R COMISIYNYDD	YMATEB CYNGOR GWYNEDD
D.3 Ceir ymrwymiad yn y Cynllun Iaith i gynnal 4 sesiwn ymwybyddiaeth iaith y flwyddyn i staff rheng flaen nad ydynt yn staff gofal neu weithwyr ieuenctid. Nodwn mai dwy sesiwn yn unig a ddarparwyd eleni (i'r Tîm Cyfiawnder Ieuenctid): Eglurwch y trefniadau sy'n bodoli i sicrhau y cynhelir 4 sesiwn ymwybyddiaeth y flwyddyn, a pham na ddigwyddodd hynny eleni	Yn y gorffennol, y bwriad oedd cynnig y cwrs ymwybyddiaeth i Wasanaethau penodol, ac yn enwedig y Gwasanaethau rheiny lle cafwyd tystiolaeth o ddiffyg ymwybyddiaeth. Fodd bynnag, cafwyd trafferth gyda'r drefn yma: • Yn gyntaf, pur anaml cafwyd enghreifftiau o Wasanaethau neu Unedau cyfan lle roedd yna broblem. Gan amlaf, ceir hyn mewn gweithleoedd sydd ymhellach o'r prif swyddfeydd (e.e. Canolfannau Hamdden, Tîm Cyfiawnder Ieuenctid). • Gall fod yn anodd i Wasanaethau ryddhau nifer sylweddol o staff am hanner diwrnod i fynychu cwrs. Yn amlwg, rydym yn adnabod yr angen i gynnig rhagor o gymorth i'n staff ddeall yr egwyddorion tu ôl i'n Cynllun Iaith, ac yn awyddus i gynnig hyfforddiant i gymaint â phosib. Bellach, mae'r cwrs Ymwybyddiaeth Iaith ar Raglen Ddysgu Corfforaethol y Cyngor, a byddwn yn cynnig y cyrsiau i bob aelod o staff ar draws yr holl Adrannau ar adegau rheolaidd, gan anelu at gynnig o leiaf 4 sesiwn y flwyddyn, yn unol â'n hymrwymiad. Credwn fod y dull yma yn un fwy hyblyg ac yn un sy'n cynnig y cyfle i ystod ehangach o'n staff. Dan y drefn newydd, byddwn yn parhau i geisio adnabod unrhyw feysydd gydag anghenion ymwybyddiaeth penodol, ac un ai'n awgrymu i Reolwyr anfon eu staff ar y cyrsiau sydd wedi'u trefnu neu'n darparu sesiynau arbennig i'r Gwasanaeth neu Uned dan sylw.

SYLWADAU'R COMISIYNYDD	YMATEB CYNGOR GWYNEDD
Eglurwch beth sy'n rhwystro'r Cyngor rhag sefydlu trefniadau dros dro er mwyn adrodd ar DIG 5 yn llawn hyd nes y cyflwynir system adnoddau dynol cyfrifiadurol	Fel y nodwyd yn yr Adroddiad Monitro, ni fydd system integredig cyflogau ac adnoddau dynol mewn lle cyn Mawrth 2014, ond yn y cyfamser, anelwn at wella ein trefniadau adrodd dros-dro. Byddwn yn holi gwybodaeth fwy penodol gan benaethiaid ar sgiliau ieithyddol eu staff a hefyd gobeithiwn erbyn yr adroddiad nesaf ddarparu trosolwg o'r gofynion ieithyddol sydd ynghlwm a swyddi. Mae'r drefn yma ar hyn o bryd yn cael ei diweddaru yn sgil pennu matrics sgiliau iaith newydd (gweler hefyd Atodiad 1), ac er na fydd hyn o angenrheidrwydd yn rhoi pictiwr o'r gwir sefyllfa, mae'n gam allweddol o safbwynt cymharu'r gofynion gyda'r sgiliau pan ddaw'r system integredig i rym.